

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PINIGINĖS SOCIALINĖS PARAMOS NEPASITURINTIEMS GYVENTOJAMS
ĮSTATYMO NR. IX-1675 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. rugsėjo 27 d. priėmė Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 21 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1428, kuriuo buvo įtvirtinta laikino galiojimo nuostata (galiojo iki 2024 m. balandžio 30 d.), reglamentavusi būsto šildymo, geriamojo ir karšto vandens išlaidų kompensacijų (toliau – kompensacijos) skyrimą visam šildymo sezonui (nepriklausomai nuo to, kada dėl jų buvo kreiptasi). Toks sprendimas priimtas reaguojant į įtemptą geopolitinę padėtį, prasidėjusį karą Ukrainoje, sparčiai išaugusią infliaciją ir energetinių išteklių kainų šuolį, kurie neigiamai paveikė gyventojų finansines galimybes apmokėti būsto išlaikymo išlaidas ir turėjo įtakos ženkliam besikreipiančiųjų dėl kompensacijų skaičiaus padidėjimui.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2022-2023 m. šildymo sezono laikotarpiu, palyginti su 2021-2022 m. šildymo sezonu, besikreipiančiųjų, pateikusių prašymus kompensacijoms gauti, skaičius išaugo apie 2 kartus (nuo 307 tūkst. iki 508 tūkst. prašymų).

2023 m. vidutiniškai per mėnesį kompensacijas gavo apie 193,3 tūkst. asmenų, t. y. 6,8 proc. visų Lietuvos gyventojų. Palyginti su 2022 m., gavėjų skaičius išaugo apie 26 proc. (nuo 153,6 iki 193,3 tūkst. asmenų). Įvertinus 2023 m. bendrą (unikalų) gavėjų skaičių (549,7 tūkst. asmenų), šią paramą gavo 348,3 tūkst. šeimų, t. y. beveik kas ketvirtas namų ūkis (22,4 proc. visų šalies namų ūkių).

2024 m. I ketv. vidutiniškai per mėnesį kompensacijas gavo 205,7 tūkst. asmenų, t. y. 7,1 proc. visų Lietuvos gyventojų, ir nors, palyginti su 2023 m. I ketv., gavėjų skaičius sumažėjo bene trečdaliu (28,6 proc.) – nuo 288 iki 205,7 tūkst. asmenų, tačiau išlieka apie 35 proc. didesnis nei 2022 m. atitinkamu laikotarpiu (152,9 tūkst. asmenų).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, siekdama įvertinti nuostatos, galiojusios iki 2024 m. balandžio 30 d., įgyvendinimo praktiką, organizavo pasitarimą su savivaldybių administracijų atstovais dėl šios nuostatos taiklumo ir aktualumo skiriant kompensacijas ateinančiais šildymo sezonais. Daugumos savivaldybių nuomone, galiojęs teisinis reguliavimas leido sumažinti administracinę naštą tiek nepasiturintiems gyventojams, tiek savivaldybių administracijoms valdant besikreipiančiųjų srautus ir užtikrinti kompensacijų gavimą pažeidžiamoms gyventojų grupėms nuo šildymo sezono pradžios iki jo pabaigos, nepriklausomai nuo kreipimosi momento.

Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – įteisinti nuolatinio pobūdžio nuostatą užtikrinant galimybę gyventojams, kurie kreipiasi dėl kompensacijų, skirti jas visam šildymo sezonui, kai dėl kompensacijų kreiptasi likus vienam mėnesiui iki šildymo sezono pradžios mėnesio ar vėliau arba šildymo sezono metu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Seimo narė Monika Navickienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Pasibaigus laikino galiojimo nuostatai, kai kompensacijos buvo skiriamos visam šildymo sezonui (nepriklausomai nuo to, kada dėl jų buvo kreiptasi), pagal šiuo metu galiojantį teisinį

reguliavimą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 21 straipsnio 4 dalimi, kompensacijos skiriamos 3 mėnesiams, tačiau ne daugiau kaip už 2 praėjusius mėnesius iki prašymo pateikimo mėnesio. Vadovaujantis šio įstatymo 21 straipsnio 7 dalimi, kompensacijos gali būti skiriamos ilgesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui, jei nesikeičia bendrai gyvenančių asmenų arba vieno gyvenančio asmens šeiminė padėtis, pajamos ir turtas, – paprastai įvairių rūšių pensijas gaunantiems ir nedirbantiems asmenims. Dirbantiems asmenims kompensacijos skiriamos 3 mėnesiams, todėl dėl kompensacijų skyrimo pratęsimo jie turi kreiptis pakartotinai.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma pakeisti Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 21 straipsnio 4 dalį, įtvirtinant nuolatinio pobūdžio nuostatą, pagal kurią, jeigu dėl kompensacijų kreiptasi likus vienam mėnesiui iki šildymo sezono pradžios mėnesio arba šildymo sezono metu, visiems asmenims, turintiems teisę į kompensacijas, jos skiriamos visam šildymo sezonui.

Įstatymo projektu siūlomas pakeitimas leistų nedidinti administracinės naštos nepasiturintiems gyventojams – jiems ir toliau dėl kompensacijų skyrimo (pratęsimo) nereikės šildymo sezono metu kreiptis kelis kartus, o savivaldybių administracijoms – nedidėtų pakartotinai besikreipiančiųjų skaičius ir efektyviau būtų panaudojami administraciniai resursai valdant gyventojų srautus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma. Numatomos teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų, jas įvardijančių terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte naujų sąvokų nepateikiama, galiojančios sąvokos nekeičiamos.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Iki įstatymo įsigaliojimo parengti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projekte siūloma nuostatai įgyvendinti papildomų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, atsižvelgta į savivaldybių praktiką, kad galiojęs teisinis reguliavimas buvo taiklus.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai yra „piniginė socialinė parama“, „kompensacijos“, „šildymo sezonas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.